

**ПОШУК ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ КОНТРОЛЮ ЗБУДНИКА
БОРОШНИСТОЇ РОСИ ДУБА**

Осьмачко Олена Миколаївна

к. с.-г. н.

Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна

Вступ. В останні роки спостерігалася тенденція до збільшення площ насаджень дуба. У нашій країні він широко поширений у лісостеповій області та в зоні листяних лісів. Це важка багаторічна праця, яка включає наступні кроки: збір якісного насіння, вирощування стандартного садивного матеріалу, сприяння природному поновленню чи садіння лісових культур, догляди за незімкнутими лісовими культурами, освітлення, прочищення, проріджування, прохідна рубка, які направлені на створення оптимальних умов для росту дубових насаджень. Для досягнення гарного результату у вирощуванні цієї деревної породи потрібно дотримуватися сівозміни, якісного обробітку ґрунту під посів, вчасного догляду за посівами і проводити профілактику появи борошнистої роси.

Метою роботи було дослідити матеріали двох наукових установ стосовно способів контролю борошнистої роси дуба та впливу на неї хімічних та біологічних засобів.

Матеріалом для досліджень слугували матеріали досліджень науковців Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації і Національного університету біоресурсів і природокористування України.

Результати та обговорення. В останні роки борошносторосяні гриби завдають лісопарковим насадженням величезну шкоду. Збудником борошнистої роси є гриб *Microsphaera alphitoides*. Характеризується хвороба появою на молодих листках та пагонах в середині літа білого павутинного

нальоту, міцелію гриба та конідіального спороношення, яким він швидко розповсюджується в період вегетації. Восени гриб утворює сумчасте спороношення, якими і зимує на рослинних залишках. Зараження відбувається сумкоспорами і міцелієм, який зимує в бруньках.

Шкідливість борошнистої роси залежить від віку і приростів нових пагонів. Особливо сильно від борошнистої роси страждають європейські види дуба, в меншій мірі – американські, кавказький і пробкові дуби. При сильному ураженні листова поверхня зменшується в два рази, а приріст по висоті може знижуватися до 50%. В результаті передчасного опадання листя пагони не визрівають і пошкоджуються заморозками. При відмиранні верхівкової бруньки, або засиханні частини верхівкового пагона дубки починають рости вгору за рахунок бічних пагонів, приймаючи куцувату форму. Найбільш інтенсивно борошнистою росою уражається молода поросль (до 5 років).

Борошниста роса охопила ареал поширення рослини-господаря, що є однією із причин фізіологічного ослаблення дубових насаджень. Існуючі засоби захисту дуба від борошнистої роси, передбачають використання виключно хімічних фунгіцидів. Це негативно впливає на популяції патогена, що є основною причиною швидкого відновлення популяції.

Вчені Українського науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації Болтенков Ю. О. і Стівбуненко Д. В. проводили дослідження у Старицькому лісництві та ДП «Вовчанське ЛГ». Вони випробували фунгіцидні препарати такі, як: Флінт, Топаз, Скор, Квадріс, Доктор Кроп, Хорус, Рідоміл Голд. Результати обліків поширеності й розвитку борошнистої роси у варіантах застосування фунгіцидів виявили високу ефективність стосовно збудника. Достовірно знизилися показники поширеності й розвитку хвороби. Спостерігали найвищу технічну ефективність (98 %) у варіанті з використанням фунгіцида Флінт, а найнижчу (80,8 %) у препараті Рідоміл Голд. Обприскування доцільно проводити наприкінці травня – на початку червня. Повторне обприскування необхідно проводити через місяць після проведення першого.

В. В. Розенфельд співробітник Національного університету біоресурсів і природокористування України пропонує оригінальні технології захисту дубових насаджень від борошнистої роси з використанням тільки біологічних препаратів. Вчений проводив дослідження у лісостанах Чернігівської області, в садово-паркових насадженнях корпорації «Чернігівзеленбуд». Він обстежував насадження дуба віком до 10-15 років, були відібрані зразки гілок, листків різного ступеня ураження збудником борошнистої роси для подальшого лабораторного аналізу. Використовували три біологічні фунгіциди Триходермін, Ампеломіцин та Бактофіт, а також хімічний фунгіцид Хорус в якості еталону. Передбачався також і контрольний варіант. Встановлено, що в період проведення досліджень за помірного прояву хвороби ефективність використання біологічних фунгіцидів становила 77,2-83,7 %. Стабільно високий рівень захисту отримано у варіанті, де використовували біологічний фунгіцид Ампеломіцин. Підсумковий показник ефективності цього препарату складав 83,7 % і не поступався хімічному еталону Хорусу – 87,4 %. При цьому реалізація запропонованих технологій виключає негативний вплив на рослини та довкілля.

Висновки. Дослідивши матеріали наукової роботи двох дослідних установ стало зрозуміло, що контролювати збудника борошнистої роси дуба можливо, як за допомогою хімічних так і біологічних засобів захисту. З хімічних препаратів найбільшу ефективність виявили – Флінт та Хорус, а з біологічних – Ампеломіцин.